

DET NASJONALE STATSADVOKATEMBETET

FOR BEKJEMPELSE AV ORGANISERT OG ANNEN ALVORLIG KRIMINALITET

Riksadvokaten
Pb. 8002 Dep.
0030 Oslo

Deres referanse
2016/00122-031 RTO006

Vår referanse
2017/1395-1 KS

Dato
29. desember 2017

6

EVALUERING AV "TRANSOCEAN-SAKEN" – HØRING

Det vises til riksadvokatens brev av 21. september 2017.

Det vises videre til merknader fra ØKOKRIM til utvalgets rapport i brev datert 15. september 2017, Skattedirektørens forelopige uttalelse til utvalgets rapport av 18. september 2017 og førstestatsadvokat Mortens Eriksens synspunkter på utvalgets rapport.

Utvalget har i sin evalueringsrapport av 13. juni 2017 identifisert læringspunkter etter evaluering av Transocean-saken og foreslått 9 tiltak som kan bidra til bedre oppgaveutførelse ved ØKOKRIM. Det er særlig forslag til tiltak riksadvokaten har bedt om synspunkter fra høringsinstansene på.

Utvalgets rapport er kritisk til flere sider ved ØKOKRIMs oppgaveløsning i Transocean-saken. NAST bemerker at sakskomplekset "Transocean" synes unik også i ØKOKRIM sammenheng; en meget omfattende og komplisert skattesak med internasjonale forgreninger.

ØKOKRIMs rolle og samfunnsoppdrag

Økokrim ble som kjent opprettet i 1989 og er spissorganet for bekjempelse av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet i politiet og påtalemyndigheten. Enheten er et særorgan i politiet og et statsadvokatembete med nasjonal myndighet. Det formelle regelverk om ØKOKRIM er regulert i påtaleinstruksens kap. 35. ØKOKRIMs saker og resultater er godt beskrevet i årsrapporter og statistikk, jf. www.okokrim.no/. NAST vil også fremheve ØKOKRIMs viktige bistandsfunksjon, rådgivende funksjon overfor politidistriktene og sentrale myndigheter, utarbeidelse av trendrapporter, rapportering av hvitvaskingsmeldinger, samarbeid med andre nasjonale og internasjonale myndigheter. En fellesnevner for de saker ØKOKRIM etterforsker og irtettefører, er at sakene ofte er særdeles utfordrende og kompliserte. Uten ØKOKRIM er det tvilsomt om noe politidistrikt ville vært kapable til å etterforske tilsvarende saker.

NAST vil bemerke at det ovennevnte bakteppe er lett å tape av syne ved evaluering av Transocean-saken. Oppgaveløsningen i Transocean-saken vil kunne smitte over på ØKOKRIM generelt.

I det ovennevnte brev fra ØKOKRIM av 15. september 2017 som svar på spørsmål fra riksadvokaten om oppfølging av utvalgets rapport, fremholdes at ØKOKRIM ble omorganisert i 2011. Endringene er kort oppsummert følgende:

Postadresse:
Postboks 8163 Dep
0034 OSLO

Kontoradresse:
Brynsalléen 4
0667 OSLO

Telefon:
23 17 42 00

Mail:
Post.nasj.emb@statsadvokatene.no

Telefax:
23 17 42 10

- Obligatorisk evaluering av straffesaker (2010)
- Bedre ledelse, styring av virksomheten og sterkere fagutvikling (2011)
- Felles verktøy for styring av alle straffesaker (2012)
- Tydeliggjøring av rollen hovedetterforsker (2013)
- Styringsgrupper innført i alle saker (2013)

Når det gjelder styringsverktøy, har NAST merket seg at ØKOKRIM ved utvikling av verktøyene "har sett hen til styringsverktøy hos andre lands spesialiserte etterforskningsenheter innen økonomisk kriminalitet."

Forslag til tiltak 1-6: - Kompetanse, fremdrift og bemanning på etterforskningsteamene

De foreslåtte tiltak 1 – 6 er viktige for å gjennomføre en kompleks etterforskning på kortest mulig tid og med høyest mulig kvalitet. NAST gir sin tilslutning til tiltakene som for øvrig er gjenkjennbare fra det daglige straffesaksarbeidet og har vært fremhevet fra Riksadvokatembetet som viktige kriterier for bla. kvalitet i etterforskningen. Det vises til handlingsplanen for etterforskningsløftet av 31. mai 2016 og rundskrivet RA-2017-1 Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2017 – politiet og statsadvokatene, del III. Etterforskning som satsningsområde. Det vises også til retningslinjer for bruk av etterforskningsplan av 27. juni 2017.

Det må imidlertid påpekes at utvalgets forslag til tiltak kan synes noe urealistiske. I tiltak 1 fremgår det eksempelvis at: *"Det bør innføres rutiner som sikrer at alle team til enhver tid har en tilstrekkelig sammensatt kompetanse"*. Et politidistrikt – herunder særorganene – må ta hensyn til at straffsaksarbeidet er uforutsigbart og hendelsesstyrt. Ofte må det foretas omprioriteringer av knappe etterforskningsressurser. En rettsanmodning fra utlandet og/eller uforutsette hendelser, kan eksempelvis foranledige behov for umiddelbar assistanse fra forskjellige kompetansemiljøer. Politiet er underdimensjonert i forhold til oppgaver og målsettingen om å ha tilstrekkelig kompetanse og bemanning (tiltak 2) til enhver tid, kan vanskelig oppfylles. NAST mener at denne del av forslagene fra utvalget bærer preg av liten realisme.

I tiltak 6 (Embetsleders ansvar for fremdrift, ressursbruk og kompetanse) er det i siste setning fremholdt: *"Embetslederen har et overordnet ansvar for at det påtalemessige skjønnet vurderes fortløpende."* NAST bemerker at tiltak 6 på dette punkt synes uklart. Skal forslaget til tiltak 6 på dette punkt tas på ordet må embetsleder sette seg grundig inn i ulike sider der det påtalemessige skjønnet får betydning; dette vil si både sakenenes faktiske og juridiske side. Er fremdriften tilstrekkelig effektiv? Er kvaliteten på etterforskningen god nok? Skal etterforskningen avgrensnes eller utvides? ØKOKRIM har flere store og til dels meget kompliserte sakskompleks fortløpende under etterforskning. Embetsleders overordnede ansvar for at det påtalemessige skjønnet vurderes fortløpende kan by på store utfordringer.

Det er ulike meninger innad i den høyere påtalemyndighet om embetsleder har instruksjonsmyndighet overfor den enkelte statsadvokat. I ØKOKRIM er det fra 2012 lagt til grunn at embetsleder har slik kompetanse. Riksadvokaten har i sitt hørings svar til den nye straffeprosessloven (til § 2-9 Instruksjons- og omgjøringsmyndighet) også lagt til grunn at embetsleder har instruksjonsmyndighet overfor den enkelte statsadvokat.

Under henvisning til de endringer som allerede er innført i Økokrim og som er beskrevet i stikkordsform over, synes ØKOKRIM for øvrig å ha gjennomført flere endringer som er omtalt som læringspunkter fra utvalgets side.

Tiltak 7: Særlig viktige påtalespørsmål må vurderes av flere statsadvokater og gå gjennom flere ledd

NAST bemerker at tyngre påtalebeslutninger under etterforskningen tas etter grundige diskusjoner blant jurister, etterforskere og eventuelt annet personell med nøkkelroller i etterforskningen. Viktige avgjørelser kvalitetssikres best mulig.

Utvalget har i tiltak 7 også foreslått at viktige påtalespørsmål må gå "gjennom flere ledd". Hvis dette forslaget skal tas bokstavelig må ØKOKRIM omorganiseres, noe som ikke er en del av utvalgets mandat og ikke kan gjennomføres uten budsjettmessige konsekvenser.

NAST viser til ØKOKRIMS brev av 15. september 2017 side 7-9. ØKOKRIM synes allerede å ha innført rutiner som sikrer det materielle innhold i det foreslåtte tiltak.

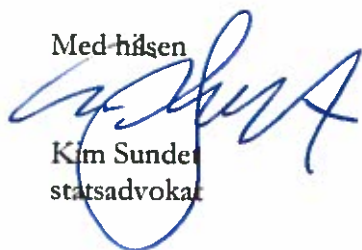
Tiltak 8: Ryddig finansiering av etterforskning og iretteføring

NAST støtter forslaget til tiltak. Det understrekes imidlertid at tiltaket ene og alene synes tuftet på det spesielle arrangement hvor midler ble bevilget direkte fra Finansdepartementet i Transocean-saken. NAST forutsetter at "midler fra berørte instanser" ikke omfatter f.eks. utlånt personell fra skatteetaten i en konkret sak.

Tiltak 9: Forholdet til andre myndigheter

Utvalget foreslår at ethvert samarbeid med andre myndigheter i etterforskningen bør formaliseres i avtaler i den enkelte sak. NAST mener at forslaget synes unødig byråkratisk og vil forsinke etterforskningen i mange oversiktlige og enkle saker. Særlig vil øko-teamene i politidistriktene merke dette. Det vises til Skattedirektørens foreløpige uttalelse i Transocean-saken av 18. september 2017 side 2-4. NAST støtter Skattedirektørens vurderinger og konklusjoner på dette punkt.

Med hilsen

Kim Sundet
statsadvokat